

De beste voorstellingen van 2021 volgens NRC-recensenten

Theater Het was in alle opzichten een gemankeerd theaterjaar, waarin weinig zich als een heuse trend kon manifesteren, aldus *Sander Janssens* en *Ron Rijnhard*

Francine van der Wiel, Ron Rijnhard, Elisabeth Oosterling, Sander Janssens & Marijn Lems

29 december 2021 Leestijd 7 minuten

Sander: „Lastig na zo'n vreemd theaterjaar een trend of overkoepelend thema te ontwarren.”

Ron: „Theaters die dicht zijn. Dat vond ik een belangrijke trend. Het was toch ook voor niemand mogelijk om te volgen wat er uit kwam? Dan was het óf alweer voorbij (hallo ITA), of er was een nieuwe lockdown.”

Sander: „Wat me wel opviel was dat voorstellingen die door de lockdown moest worden uitgesteld, erg goed waren. Alsof ze hadden liggen rijpen. *Trojan Wars* van HNTJong, *One man show* van Floor Houwink ten Cate, *Een oprechte ode aan de ironie* door De Warme Winkel, De uren door Internationaal Theater Amsterdam, *Broken Winged Bird* door Toneelgroep Maastricht, *Wrak* door Fadua El Akchaoui.”

Ron: Weet je dat zeker? Tegenover gerijpte stukken zag ik net zo goed stukken met beurse plekken van het doorliggen. Ik noem geen namen. En van bijvoorbeeld *Een oprechte ode* zag ik in 2020 nog net een try-out, maar anderhalf jaar later zat de meest suf-melige scène, waarin de woorden 'erotiek' en 'ironie' langdurig door elkaar worden gehaald er nog steeds in. Daar was de rijping mooi aan voorbij gegaan.”

Sander: „Er waren opvallend veel gelaagde, spannende vrouwenrollen dit jaar, die vaak expliciet gingen over het ontworsten aan het mannelijk perspectief.”

Ron: „Is dat nou iets van dit jaar?”

Sander: Dat Daria Bukvic werd aangesteld als artistiek directeur bij Toneelgroep Oostpool, een regisseur met een uitgesproken politieke agenda, is wel relevant.”

Ron: En eind vorig jaar versterkte Jouman Fattal het geheel mannelijke artistieke team van Toneelgroep Maastricht. De voorstelling *Broken Winged Bird*, je noemde hem al, die ze daar produceerde, laat zien dat er daar ook wat gaat veranderen.”

Sander: Bukvic maakte meteen met Hadewych Minis het weergalozes *Girls and Boys*. Maar ook *Yerma* van Eline Arbo bij het Nationale Theater en *Baby Crazy* van Oostpool gingen over vrouwen die zich proberen te onttrekken aan mannelijke dominantie.

Ron: „Echt, *Yerma*? Mariana Aparico Torres is een fijne actrice, maar dat tandeloze stuk kun je moeilijk een oppepper voor het feminisme noemen.”

Sander: „Vooral de jonge garde is met dat vrouwelijk perspectief bezig. Regisseur Eline Arbo zegt geen witte, heteroseksuele man meer centraal te stellen in haar werk. Ook all female gezelschappen als La Isla Bonita en Club Lam en een theatermaker als Annica Muller haken in.”

Ron: „Het meest geraakt werd ik door Janni Goslinga, die gewoon in een rolstoel haar rol in *Age of rage* (ITA) speelde nadat ze haar middenvoetsbeentje brak. Daar sprak zoveel overzettelijkheid en liefde voor het vak uit. Dat beeld van haar is ook treffende symboliek voor dit theaterjaar: de botten gebroken, maar op krukken doorzetten, omdat je houdt van wat je doet. Los daarvan: Goslinga was ook formidabel in *De Dokter* (ook ITA) zonder rolstoel.

Lees ook: **Hoe Ivo van Hove zijn acteurs beter maakt**

Sander: „Hopelijk de aftrap voor méér grote rollen voor Goslinga.”

Ron: „Er was ook een anti-trend. Of hoe zou je dat noemen? Het streamen heeft niet doorgezet.”

Sander: „Kon het streams kijken ook maar met grote moeite opbrengen. De online Oerolvvariant (*Het Imaginaire Eiland*) heb ik aan me voorbij laten gaan. Op het moment dat de zalen een klein beetje open mochten, heb ik geen play-knop meer aangeraakt.”

Ron: *NITE Delivery* van het Noord Nederlands Toneel en Club Guy & Roni, met cadeau'tjes voor thuis en acht weken lang twee voorstellingen online was een feestje. ITALive is ronduit een doorbraak. Theatergeschiedenis. En dan al die theatervoorstellingen bij de NPO: je gelooft het bijna niet. Maar het kan.”

Sander: „ITALive bleef ik wel volgen: de livestream van *Revolutionary Road* half december was een regelrecht hoogtepunt. Met dergelijk uitmuntend acteurstoneel zie je de voordelen van het streamen: de close-ups van Alejandra Theus, die verbeten haar verdriet toelaat, gingen door merg en been.”

Ron: „De toneelschrijvers gaan goed.”

Sander: „De regisseurscultuur is nog leidend, maar de theaterauteur emancipeert zich. De lancering van een project als PUNCH, dat auteurs voorop stelt, is daar een goed voorbeeld van. Misschien gaan we straks niet naar de nieuwe Ivo van Hove maar naar de nieuwe Esther Duysker.”

Ron: „De nieuwe Jibbe Willems, is dat al een ding', schreef ik vier jaar geleden.”

Sander: „Bijna alle grote rijksge subsidieerde theaterinstellingen worden geleid door regisseurs. Wat als dat een keer een toneelschrijver wordt? Of toneelschrijvers? Bijvoorbeeld bij Theater Utrecht, waar een plek vrijkomt?”

Ron: „Zou mooi zijn als dat gebeurt. Ook omdat dit stukje over de theaterrend van het jaar zich dan vanzelf schrijft.”

Ron Rijnhard Theater, Sander Janssens Theater, Francine van der Wiel Dans, Marijn Lems Jeugdtheater, Marijn Lems Theater, Elisabeth Oosterling Musicals

1 Lady Chatterley's Lover, door De Warme Winkel / Florian Myjer / Lisa Verbelen.
Dit is theater dat je verzoent met heel veel niet of niet helemaal gelukke voorstellingen. *Hell*: dit is theater dat je verzoent met het genre. Bijtende analyses over homoseksualiteit in een heterosamenleving door een explosieve Florian Myjer en een koele Lisa Verbelen, met de schandaalroman van D.H Lawrence als brandstof. Brillant.

2 The Clown Convention, door Wunderbaum / Theater Rotterdam
Liefdevolle ode aan die veel versmadede clowns. Wunderbaum werkt de klassieke bestaansreden voor kunst, de wereld een vastgevoerd, magnifiek uit. Spiegroeste denkbeelden over clowns worden opgeschud en van nieuwe glans voorzien in een parade van prachtige, gezegte acts.

3 Girls and Boys, door Toneelgroep Oostpool / regie Daria Bukvic
Zinderende, emotionerende drama-thriller over een vrouw van wie de kinderen worden vermoord en die toch niet bezwijk van verdriet. Maatschappelijk relevant thema in voorbeeldige tekst van Dennis Kelly, met ijzersterk spel van Hadewych Minis.

4 De Dokter, door Internationaal Theater Amsterdam / regie Robert Icke
Spannende omwerking van een toneelklassieker van Arthur Schnitzler, met uitdagende teksten en een swingend ensemble. Intrigerend is hoe vrouw en man, en zwart en wit, in de rolverdeling is omgekeerd.

5 Songs For No One, door Nastaran Razawi Khorasani
Gewaagd, maar het werkt: van twee Iraanse kinderen vertellen hun stemmen horen als ze vertellen wat er leuk en niet leuk is aan hun leven en land. Het publiek leest de ondertiteling. Er ontstaat een fijnzinnig en indringend portret.

1 Tussentijdscapsule (4+) - Schippers en Van Gucht
Deze fenomenale theaterinstallatie was alleen op Theaterfestival Boulevard te zien, maar vormde het absolute hoogtepunt van het jeugdtheaterjaar. Er zijn wel vaker theatermakers die je beloven je weer even kind te laten voelen, maar Schippers & Van Gucht slagen er daadwerkelijk in: in slechts tien minuten weten ze je zowel steeds te verrassen als diep te ontroeren.

2 Daddy (14+) - Timothy de Gilde / DOX
Het is een overbekend uitgangspunt: een dochter ontmoet haar stervende vader voor het eerst. De prachtige tekst, het ijzersterke spel en de multidisciplinaire insteek tillen Daddy echter boven alle clichés uit.

3 Koning Bowi (4+) - Daniël van Klaveren / Theater Sonnevank
Heerlijk muziektheater over wie er de baas mag zijn.

4 Trojan Wars (14+) - Noël Fischer / HNTJong
De verpletterende theatermarathon van Noël Fischer laat niemand ongeschonden aan de Trojaanse oorlog ontsnappen.

5 A country inside my head (14+) - Dimphna van Kempen / HNTJong
Ontroerende monoloog over afscheid moeten nemen van je geboorteland.

1 Trojan Wars - Het Nationale Theater, HNTJong
Deze voorstelling is als de oorlog waar het over gaat: excessief en actueel, polariserend en verbindend. Versteeld, tijdsloos en voor jong en oud. Tussen al het theatergeweld toont Bram Suijker als Achilles hoe oorlog mooie mensen genadeloos breekt. *Trojan Wars* is een overrompelende slap in de face, die nog lang blijft nagloeien.

2 Girls & Boys - Toneelgroep Oostpool, Daria Bukvic
Onovertroffen incasseert Hadewych Minis het grootst mogelijke geweld. Ze speelt lichtvochtig, gaandeweg steeds zwarter maar eindigt met voorzichtige hoop - en wát een kracht gaat daarvan uit.

3 De meester en Margarita - Konvooi, Orkater / De Nieuwkomers
Prikkelend, associatief en muzikaal weldadig [totaaltheater](#) over waarheid en leugens.

4 Een oprechte ode aan de ironie - De Warme Winkel
Een ontregelende rehabilitatie van ironie in een boeiend, meerduidig [theaterlabyrint](#).

5 Verdriet is het ding met veren - Theater Rotterdam, Erik Whien
Een chaotische, meedogenloze en waardevolle [poging](#) om rouw te omarmen.

1 Lady Chatterley's Lover - Florian Myjer, Lisa Verbelen & Marieke de Zwaan / De Warme Winkel
In deze volstrekt eigenzinnige romanbewerking grijpen de makers de klassieke roman van D.H. Lawrence aan om de huidige mores rond seksualiteit in kaart te brengen. Slinks leggen Myjer, Verbelen en De Zwaan niet alleen de overeenkomsten tussen de emancipatiestrijd van homoseksuele mannen en vrouwen bloot, maar ook de pijnlijke verschillen.

2 Heen - Paul van der Laan / Bombie
Paul van der Laan baseerde zich voor deze ijzersterke theatersolo op zijn eigen ervaringen met psychoses. Met minimale middelen dompelt hij het publiek onder in een wereld die nergens houvast meer biedt.

3 Do not look back with regret - Davy Pieters / Theater Rotterdam
Prachtig woordloos theater over rouw en verdriet. De perfecte coronavorstelling.

4 Maria Maria Maria - Joeri Vos / De Veerfabriek
Muziektheater van de hoogste orde. Jacobien Elffers maakt de heilige maagd tot mens.

5 The history of Korean western theatre - Jaha Koo / CAMPO
Uniek dekoloniatheater, waarin Koo zijn nationale theatertraditie losweekt van westers cultureel imperialisme.

1 Any attempt will end in crushed bodies and broken bones van Jan Martens
Op het doordenderende Concerto voor klavecimbel en strijkkwartet van Henryk Górecki bouwt Martens een meeslepend pleidooi voor saamhorigheid, waarin de diversiteit van zeventien dansers tussen 17 en 70 een lust voor het oog is. Martens toont zijn politieke engagement zonder pamfletisme en met menselijkheid. De toeschouwer verlaat verrijkt het theater.

2 Common Ground van Anouk van Dijk
Van Dijk, terug na zeven jaar Australië, toont haar beste werk in een duet als subtiele verhandeling over menselijke relaties, gelijkens en (on)gelijkheid, saamhorigheid en scheuring.

3 Woven State door NDT 1
Werken van William Forsythe, door geweldige dansers. Punt.

4 Adagio Hammerklavier van Hans van Manen/HNB
Altijd benemend, maar soms werkelijk adembenemend. En dat via livestream!

5 Uchronia van Vincent Riebeek
Prikkelende mix van ballet, bijbel en het hele gender- en seksualiteitsalfabet.

1 The sound of music door Stage Entertainment
Een energiek trio maakt *The sound of music* tot dé musical van 2021: hoofdrolspeler Nandi van Beurden speelt de sterren van de hemel, net als haar tegenspeler Francis van Broekhuizen (als moeder-overste). En dat allemaal in de frisse regie van Carline Brouwer, waarin de meezing-klassieker sprankelt als nooit te voren.

2 Come from away door Theateralliantie en Medialane
Dit waargebeurde verhaal, dat zich afspeelt rond 9/11, is 'feelgood'-theater bij uitstek. Een Canadese gemeenschap zet de schouders er onder, in een verhaal verteld met krachtige bewegingssequenties.

3 Aladdindoor Stage Entertainment
Fonkelende theatermagie, inclusief vliegend tapijt en een formidabele Stanley Burleson als geest.

4 Spring Awakening door Opus One
In een benauwend milieu werken *rockacts* bevrijdend, wervelend uitgevoerd door jong talent.

5 Rocky Horror Show door De Graaf en Cornelissen
Brutale cult(horror)musical met Sven Rutzke als de geflippte dokter Frank-N-Furter.

Foto's: Lady Chatterley's Lover: Sofie Knijff, Trojan Wars: Bowie Verschuuren, Any attempt will end in crushed bodies and broken bones: Phile Deprez, The sound of music: Roy Beusker

Beste cultuur van 2021
Wat was de beste cultuur van 2021 volgens de recensenten van NRC? Bekijk de lijsten: Podcasts, Games, Strips; Beeldende kunst; Series en TV-programma's; Klassieke muziek; Films; Popmuziek; Theater; Boeken; Podcasts.

Leeslijst Artikel delen Mail de redactie

Lees ook deze artikelen

Over NRC: Over ons, Werken bij, Auteursrecht, Privacy, Leveringsvoorwaarden, NRC-code, Onze app

Mijn NRC: Neem een abonnement, Inloggen, Account aanmaken, Digitale krant, Mijn abonnementen, Service & bezorging, Nieuwsbrieven

Contact: Redactie, Opiniereactie, De ombudsman, Colofon, AdSales, Klantenservice, Familieberichten

NRC Websites: NRC Media, NRC Carrière, NRC Live, NRC Webwinkel, NRC Lezersfonds

Podcasts, Digitale krant

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen

Lees ook deze artikelen